

Archiwum Państwowe w Poznaniu, pragnąc uczcić wybitnego Polaka i długoletniego mieszkańca miasta Poznania zorganizowało wystawę, pt. **Feliks Nowowiejski 1877-1946**, poświęconą życiu i twórczości kompozytora.

Archiwum przechowuje w swoim zasobie niewielką spuściznę Feliksa Nowowiejskiego. Prezentowane materiały są efektem kwerendy przeprowadzonej w całym zasobie Archiwum. Wybrane eksponaty są oryginałami pochodzącymi z naszych zbiorów.

Wystawę rozpoczynają dokumenty rodzinne Nowowiejskich, tj. odpis metryki urodzenia Feliksa Nowowiejskiego, metryka chrztu Elżbiety Mironiuk, (która najprawdopodobniej pomogła ustalić prawidłowe brzmienie nazwiska rodzowego żony kompozytora), odpis metryki ślubu Feliksa Nowowiejskiego z Elżbietą Mironiuk, karta zgonu Feliksa Nowowiejskiego pochodząca z akt spadkowych z 1946 roku. Ciekawym eksponatem jest karta meldunkowa rodziny kompozytora. Dość bogato udokumentowany został fakt zakupu działki i budowy willi przy Alei Wielkopolskiej. Możemy zapoznać się z notarialnym aktem kupna działki w 1925 r., sporządzonym przez notariusza Czesława Chmielewskiego. Dowiemy się też, jaki był koszt budowy willi oraz ile kosztowało w 1938 roku ubezpieczenie domu od pożaru. W 1935 roku Feliks Nowowiejski otrzymał od papieża Piusa XI tytuł szambelana papieskiego, dokument nadający ten tytuł zachował się w spuściźnie i jest również prezentowany na wystawie.

Znaczna część ekspozycji poświęcona została działalności artystycznej kompozytora. Muzyka Feliksa Nowowiejskiego uświetniała większość wydarzeń rocznicowych organizowanych przez miasto Poznań. Zaprezentowano programy uroczystości z okazji kolejnych rocznic wybuchu Powstania Wielkopolskiego, Święta Niepodległości, czy Wszechświatowskiego Zjazdu Śpiewaczego z 1929 r.

Ciekawą ilustracją czasów współczesnych Nowowiejskiemu są m.in.: menu rautu odbytego z okazji premiery „Legendy Bałtyku”, bilety na przedstawienie w Teatrze Wielkim z 1928 r., czy też dokument podpisany przez prezydenta Cyryla Ratajskiego, przyznający 150 zł honorarium za udział w obchodach 10 rocznicy wybuchu Powstania Wielkopolskiego.

Afisze i plakaty, zapowiadające wykonania i premiery kolejnych utworów Feliksa Nowowiejskiego stanowią znaczącą część ekspozycji. Prezentowane jest znacznie więcej plakatów z okresu 20-lecia międzywojennego, np. z 1924 r. plakat informujący o premierze „Legendy Bałtyku”, z 1929 r. zapowiadający premierę baletu „Tatry”, z 1938 r. zapraszający na wykonanie oratorium „Quo vadis”.

Plakaty z 1966 roku i 1978 roku umieszczone na wystawie, informujące o kolejnych wykonaniach „Quo vadis” świadczą o tym, iż muzyka Feliksa Nowowiejskiego jest ponad czasowa.

W zasobie Archiwum Państwowego, przechowywane są jedynie fotografie z pogrzebu kompozytora. W celu uatrakcyjnienia ekspozycji wykorzystano ikonografię, zamieszczoną na portalu www.cyryl.poznan.pl, zatytułowaną „Archiwum rodziny Nowowiejskich”. Wybrane fotografie pochodzą z lat 1903-1944. Najstarsze zdjęcia, są pamiątką podróży odbytej w 1903 r. do Afryki Północnej. Z międzywojnia pochodzą zdjęcia kompozytora z żoną, w otoczeniu rodziny. Fotografia z lat 1935-1939 przedstawia muzyka w stroju szambelana papieskiego na stopniach willi przy Alei Wielkopolskiej. W latach 1937-1939 Feliks Nowowiejski został uwieczniony z orkiestrą leśników przed Domem Myśliwskim Dyrekcji Lasów Państwowych w Białowieży.

(Elżbieta Rogal)



Feliks Nowowiejski 1877 - 1946

Wystawa w Archiwum Państwowym w Poznaniu

Termin otwarcia:

11 marca 2016 r. (piątek), godz. 13.00
przez Jana Nowowiejskiego
- najmłodszego syna kompozytora

Miejsce:

Hol Archiwum Państwowego w Poznaniu przy
ul. 23 Lutego 41/43, do 24 czerwca 2016 roku
w godzinach pracy Archiwum, tj. od poniedziałku do
piątku od godz. 9.00 do 18.30.

Kuratorki: Monika Proniewicz

Grażyna Zaliwska
Elżbieta Rogal



www.poznan.ap.gov.pl
[www.facebook.com//APPoznan](https://www.facebook.com/APPoznan)

31 grudnia 2015 Sejm Rzeczypospolitej Polskiej przyjął uchwałę **ustanawiającą rok 2016 Rokiem Feliksa Nowowiejskiego**. Jak głosi uchwała: W niepodległej Polsce brał czynny udział w tworzeniu i organizowaniu życia artystycznego (...). Jego dorobek wywarł wpływ na kulturę muzyczną całego świata, a w szczególności Polski. Artysta zawsze stał po stronie polskości i polskiej kultury.

Z urodzenia Warmiak, obywatel muzycznej Europy, Poznańczyk z wyboru. **Feliks Nowowiejski** – kompozytor, dyrygent, organista, pedagog, chórmistrz, urodził się 7 lutego 1877 roku w Barczewie (Wartenburgu). Rodzicami jego byli Katarzyna Falk i Franciszek Nowowiejski. Kształcił się początkowo w szkole przyklasztornej w Świętej Lipce, grał między innymi na fortepianie, skrzypcach i organach oraz waltorni i wiolonczeli. W latach 1893-1898 grał w orkiestrze pułku grenadierów w Olsztynie. W 1898 roku otrzymał I nagrodę stowarzyszenia The British Musicians, która umożliwiła mu kontynuowanie nauki w latach 1898-1907 w Konserwatorium Sterna w Berlinie, następnie w Szkole Muzyki Kościelnej w Regensburgu (Ratzsborna), Królewskiej Akademii Sztuk Pięknych w Berlinie i na tamtejszym Królewskim Uniwersytecie im. Fryderyka Wilhelma.

W 1902 i 1904 otrzymał dwukrotnie prestiżową nagrodę im. Giacomo Meyerbeera, dzięki której odbył podróż artystyczną do Paryża, Rzymu, Brukseli, Monachium, Lipska, Wiednia i Pragi. W tym czasie powstało

najstynniejsze dzieło Nowowiejskiego Quo vadis – oratorium inspirowane powieścią Henryka Sienkiewicza, które miało pierwsze wykonanie w 1909 roku w Amsterdamie. W latach 1907-1909 Nowowiejski działał na terenie Berlina.

Do roku 1914 był dyrektorem Towarzystwa Muzycznego w Krakowie i organizatorem życia koncertowego w tym mieście. Na lata krakowskie przypadło skomponowanie Roty do wiersza Marii Konopnickiej dla uświetnienia pięćsetlecia bitwy pod Grunwaldem i odsłonięcia pomnika Władysława Jagiełły (1910). Podczas I Wojny Światowej Nowowiejski został wcielony do wojska pruskiego i pracował w berlińskiej orkiestrze garnizono-wej.

Po zakończeniu działań wojennych w 1919 roku kompozytor związał się na stałe z Poznaniem. Podjął obowiązki pedagogiczne w nowo otwartym Konserwatorium Poznańskim (lata 1920-1927), był dyrygentem Miejskiej Orkiestry Symfonicznej i propagatorem nieznanych w Polsce dzieł Maurice'a Ravela, Alberta Roussela, Florenta Schmitta, Igora Strawińskiego i innych, a także pierwszym wykonawcą twórczości rodzimej, w tym utworów powstających w ówczesnym Poznaniu, takich kompozytorów jak m.in. Tadeusz Zygfryd Kassern, Stefan Bolesław Poradowski, Tadeusz Szeligowski. Występował jako wirtuoz gry organowej. Jego recitale, dawane zarówno w salach koncertowych, jak i w świątyniach, cieszyły się wielkim zainteresowaniem; były też transmi-

owane przez Rozgłośnię Poznańską. Koncertował w innych miastach Polski oraz m.in. w Londynie, Paryżu, Rzymie. Był także kompozytorem muzyki organowej, dyrygentem poznańskich chórów i działaczem Wielkopolskiego Związku Kół Śpiewackich, członkiem komisji artystycznych i jurorem konkursów oraz zjazdów śpiewaczych. Został członkiem honorowym The Organ Music Society w Londynie. Jest autorem ponad 160 utworów muzycznych. Czasy okupacji spędził w Krakowie. Zmarł 18 stycznia 1946 roku w Poznaniu, pochowany został na „Poznańskiej Skalce”.

Feliks Nowowiejski był wielokrotnie nagradzany i odznaczany: Państwową Nagrodę Muzyczną (1935), otrzymał godność Szambelana Papieskiego (1935) i Krzyż Komandorski Orderu „Polonia Restituta” (1936).

Dla uhonorowania pamięci kompozytora jego imieniem nazwano Orkiestrę Symfoniczną w Olsztynie, Akademię Muzyczną w Bydgoszczy oraz szkoły muzyczne, m.in. w Gdańsku, Gnieźnie, Szczecinie i Tucholi. W Poznaniu działa Towarzystwo im. Feliksa Nowowiejskiego, które od roku 1994 jest organizatorem Międzynarodowego Konkursu Organowego oraz prywatna szkoła Now music. Nowowiejski School of Music działająca w "Willi Wśród Róż", założona w 2013 r. przez wnuczkę Kompozytora Bognę Nowowiejską-Bielawską.*

(Elżbieta Rogal)

(*) Źyciorys kompozytora na podstawie:
<http://www.nowowiejski.pl/feliksnowowiejski.php?language=pl> i
<http://culture.pl/pl/tworca/feliks-nowowiejski>; dostęp 3 02 2016 roku.